

Кузнєцов Т. В., студент
Кузнєцова І. В., к. філол. н., доцент
Національний університет «Запорізька політехніка»

ЗАСОБИ ВІДТВОРЕННЯ АНГЛОМОВНИХ СЕМАНТИЧНИХ НЕОЛОГІЗМІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

В епоху масової комунікації існують безпрецедентні можливості для розвитку та поширення неологізмів, зокрема семантичних неологізмів. Яскравим доказом цьому є мова періодичних видань нашого часу. Мова як американської, так і британської преси часто збагачується неологізмами. Багато з них так і залишаються okazіоналізмами, тоді як інші інновації поступово переходять до основного словарного складу мови. У практиці перекладацької роботи помітне місце займає проблема перекладу семантичних неологізмів.

У процесі перекладу слова взагалі, та неологізму зокрема, зазвичай виділяють два етапи: з'ясування значення лексичної одиниці в контексті; відтворення цього значення засобами мови перекладу.

Однією за складностей при перекладі неологізмів є розуміння значення нового слова. З об'єктивних причин словники не можуть повною мірою відображати всі слова, що виникають протягом останнього часу, хоча б тому, що лексикографи не поспішають включати до словників так звані «оказіональні» неологізми, тобто індивідуальні новоутворення, що вводяться окремими авторами для даного випадку. Такі слова часто зникають так же швидко, як і з'являються.

Виходячи з визначення терміну «неологізм» можна припустити, що перекладач, вперше зустрічаючи власне неологізм, не має уяви про те, що він позначає. Тому значення неологізму частіше за все доводиться з'ясовувати з контексту. За умови письмового перекладу, на прикладах якого власне і було проведене наше дослідження, контекст був досить інформативним.

Нерідко, коли еквівалент перекладу відсутній, для відтворення неологізмів англійської мови українською використовують низку прийомів. До них можна віднести транслітерацію та транскрибування, калькування, описовий переклад, а також пряме включення. Розглянемо їх більш детально.

Прийом транслітерації полягає у тому, що за допомогою українських букв передаються букви, що складають англійське слово. Серед досліджуваних лексичних одиниць прикладами можуть бути такі: *web* – *веб*, *moderator* – *модератор*, *troll* – *троль*, *skin* – *скін*, *spam* – *спам*, *menu* – *меню*.

Застосування транскрипції полягає у передачі українськими буквами не орфографічної форми, а звучання слова, наприклад: *bug* – *баг*, *flood* – *флуд* (від неправильної англійської вимови), *cache* – *кеш*, *browser* – *браузер* тощо.

Переклад неологізмів за допомогою калькування полягає у заміні складових частин, морфем та слів (у випадку сталих словосполучень) одиниці оригіналу їх лексичними відповідниками у мові перекладу. Як приклад можна навести словосполучення *home page* – *домашня сторінка*, *freedom ride* – *рейси свободи*. Хоча для читачів мови перекладу ці явище не є близькими та зрозумілими, їх значення стає очевидним з контексту.

Часто перекладачі вдаються до комбінованих способів та разом із калькуванням застосовують транскрибування або транслітерацію, наприклад *app cache* – *кеш програми та browser history* – *історія браузера*.

Декілька лексичних одиниць були передані у перекладі за допомогою еквівалентів, тобто слів або словосполучень, що мають

повні відповідники у іншій мові. Наприклад, слово *gateway* у своєму новому значенні має сталий відповідник в українській мові та перекладається як *шлюз*, а *utility* – як *утиліта*. До цієї ж групи нами було віднесено і переклад лексичної одиниці *resolution*, що у новому «комп'ютерному» значенні має аналог розподільна здатність. Таким же способом було перекладено слово *bus* – *шина*, *boot* – *завантаження*, *to boot* – *завантажувати*, *clipboard* – *буфер обміну*.

Нерідко у даному дослідженні можна було спостерігати переклад за допомогою функціонального аналогу. У таких випадках мовна одиниця вихідної мови передається такою одиницею мови перекладу, яка може й не бути єдиним можливим варіантом, але викликає подібну реакцію у зарубіжного читача, як і у представника вихідної мови. Наприклад, лексична одиниця *heavy*, що у англійській мові отримала нове значення у словосполученні *heavy problem*, було перекладено, як *серйозна проблема*, а *application* – *програма*.

Описовий переклад використовується у випадку, коли складно передати значення неологізму за допомогою вищезазначених прийомів. Частіше за все це відбувається у випадках, коли предмет, явище або поняття, які називає неологізм, відсутні у культурі мови перекладу. Описовий переклад був застосований для словосполучення, як *voodoo programming*, що не має стислого аналогу та позначає *використання програмного коду, який було створено іншою персоною, без глибинного розуміння принципів роботи такої програми*.

Останнім часом при відтворенні неологізмів використовується також прийом прямого включення, який полягає у використанні оригінального написання англійського слова в українському тексті. Такий спосіб є шляхом найменшого опору та мінімальних затрат праці. Часто на сторінках періодичних видань можна зустріти слова, що складаються з двох частин: англійської, зі збереженням оригінального написання, та української: *web page* – *web-сторінка*. Використання способу прямого включення може бути виправданим у тих випадках, коли неологізм не можливо відтворити за допомогою жодного з розглянутих способів перекладу у зв'язку зі специфічністю його звучання чи написання.

Отже, як доводить практичний матеріал, один і той самий семантичний неологізм можна перекласти різними способами, однак через деякий час один з варіантів витискує інші. Основними критеріями, що перекладач має прийняти до уваги у процесі пошуку еквівалента англійському неологізму в українській мові, є стислість та однозначність тлумачення. Варіант, запропонований перекладачем, має бути зрозумілим реципієнтові перекладу.